

Список літератури

1. Горбач Л. М., Кавун О. Б. Страхування. — К.: Кондор, 2010. — 520 с.
2. Вовчак О. Д., Кузнецова А. Я., Михасюк І. Р. Страхування. — К.: Каравела, 2010. — 472 с.
3. Ван Хорн Дж. К. Основы управления финансами: Пер. с англ. / Гл. ред. серии Я. В. Соколов. — М.: Финансы и статистика, 1999. — 800 с.
4. Гварлиани Т. Е., Балакирова В. Ю. Денежные потоки в страховании. — М.: Финансы и статистика, 2004. — 323 с.
5. Гаманкова О. О. Фінанси страхових організацій: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2007. — 356 с.
6. Хавтур О. В. Фінансові потоки страхових компаній в умовах трансформації економіки України: Автореферат дис. канд. екон. наук. 08.04.01. — Тернопіль: ТАНГ, 2004. — 25 с.

УДК 368

О. Ф. Філонюк,

канд. наук з держ. упр.,
Голова Ради АСОУ

САМОРЕГУЛЮВАННЯ ТА ЙОГО ЗАПРОВАДЖЕННЯ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ

Протягом останніх кількох років економістами все частіше обговорюється питання про оптимальне співвідношення державного регулювання і саморегулювання як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів економічної діяльності. Даний інтерес обумовлений реалізацією державної політики, спрямованої на оптимізацію функцій держави в економіці [1, с. 12].

Практика свідчить, що держава з урахуванням об'єктивних причин не завжди може оперативнo та якісно захистити споживачів від порушення їх прав і законних інтересів. Суб'єктам господарської діяльності складно поодиночці захищати свої права та представляти свої інтереси перед органами державної влади. Вважається, що ефективнішим є спільний захист суб'єктами, що здійснюють господарську діяльність певного виду, порушених прав і представництво своїх інтересів перед владою.

Директиви ЄС [2] зазначають, що механізм саморегулювання припускає встановлення відповідно до заявлених цілей вимог до учасників ринку, об'єднаних за принципом членства в професійні

асоціації, контроль виконання таких вимог (включаючи моніторинг), застосування санкцій до порушників, а також використання внутрішніх механізмів вирішення спірних ситуацій, що виникають між членами саморегулювальних організацій, а також між учасниками саморегулювання і третіх осіб — споживачами й державою.

Саморегулювальні організації являють собою публічні некомерційні організації, що здійснюють діяльність в інтересах не тільки своїх членів, а й значно ширшого кола — клієнтів, інвесторів, споживачів [3, с. 3].

У світовій практиці саморегулювальними організаціями стають підприємницькі асоціації, добровільні об'єднання, які встановлюють для своїх членів формальні правила у веденні бізнесу [4, с. 134].

За таким принципом діє, наприклад, Інститут лондонських страховиків (англ. Institute of London Underwriters) — асоціація андеррайтерів у сфері страхування морських та авіаційних ризиків, а також вантажів (заснована в 1884 році в Лондоні). Одним з напрямків діяльності Інституту лондонських страховиків є збір статистики та аналіз причин аварійності світового торгового флоту. Ця асоціація розробила стандартні, уніфіковані умови страхування вантажів (Застереження Інституту лондонських страховиків), які застосовують страхові компанії в більшості країн світу.

Відповідно до світового досвіду у сфері страхування відбувається ефективний розвиток тоді, коли враховується принцип оптимальності державного регулювання. Це означає, що держава регулює діяльність учасників ринку лише у виняткових випадках, коли це абсолютно необхідно, а в усіх інших — воно делегує частину своїх повноважень професійним учасникам ринку, які об'єднуються в саморегулюючу організацію.

Зараз на страховому ринку України діє три добровільних професійних об'єднання: Ліга страхових організацій України, Асоціація «Страховий бізнес» та Українська федерація страхування. Загальна чисельність членів у цих об'єднаннях не перевищує 130 страхових компаній або 27 % від їхньої загальної кількості. Це свідчить про недостатній рівень інституціонального розвитку на страховому ринку.

Враховуючи велику кількість страхових компаній, які не входять у професійні об'єднання, відповідні державні органи об'єктивно не можуть проводити обговорення та консультування з кожним окремим учасником ринку, оскільки це вимагає величез-

них ресурсних витрат і час. Консультування з окремими представниками ринку не забезпечує репрезентативності. При цьому обробка великої кількості розрізаних коментарів і побажань взагалі може збільшити весь процес прийняття консолідованого рішення на невизначений термін.

Для взаємодії з іншими профільними асоціаціями і постійної роботи з державними органами цілком достатньо однієї саморегулювальної організації. До речі це підтверджується практикою роботи Європейського комітету страховиків (CEA), який передбачає членство в цій поважній міжнародній організації лише одного уповноваженого об'єднання від національного страхового ринку.

При цьому членство страховиків у саморегулювальному об'єднанні повинне бути обов'язковим. Наприклад, у Польщі діє Польська страхова палата (PIU — Polska Izba Ubezpieczen), яка утворена в 1990 році. Всі страхові товариства, зареєстровані в цій країні, є її членами. На початку членство було добровільним, а з 1995 року воно стало обов'язковим.

Як свідчить світовий досвід, зокрема, Міжнародної асоціації страхових і перестрахових посередників (BIPAR), Міжнародного союзу страховиків технічних ризиків (IMIA), Міжнародної асоціації страхування кредитів та поручительств (ICISA) та ін., важливі завдання щодо розвитку страхового ринку можуть покладатися на саморегулюючу організацію.

Для ефективного виконання поставлених завдань саморегулююча організація повинна мати право контролювати дотримання її членами законодавства та затверджених саморегулювальної організацією правил, нормативів і вимог. При цьому правила і стандарти страхової діяльності, розроблені професійними учасниками саморегулювальної організації ринку страхових послуг, повинні бути визнані органами державної влади, суддями, споживачами, в якості реального інструменту регулювання. Це можливе тільки за наявності прямих норм в Законі України «Про страхування».

Список літератури

1. Павлова Н. А. Теоретические предпосылки возникновения института саморегулирования на страховом рынке // Финансы. — 2011. — № 5. — С. 12—17.

2. Саморегулирование: Директивы ЕС. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.sro.org.ua/index.php?option=com_content&view

3. Румянцев С. Розвиток механізмів саморегулювання // Цінні папери України. — 2008. — 20 листопада. — № 45 (537). — С. 3—4.

4. Ходаківська В. П., Данілов О. Д. Державне регулювання фінансового ринку // Ринок фінансових послуг [Електронний ресурс]: навч. посіб. — Ірпінь: Акад. ДПС України, 2001. — 501 с.

УДК 368

К. М. Чаплигин,

заступник начальника другого інспекційного відділу на ринку страхування департаменту страхового регулювання та нагляду Нацкомфінпослуг, здобувач кафедри макроекономіки та державного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»,

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИ ЗМІНІ УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

В Україні, як і в міжнародній практиці, функції нагляду за ринками фінансових послуг у різних країнах виконують різні органи державної виконавчої влади, якими можуть виступати самостійний спеціалізований орган виконавчої влади, міністерства фінансів, внутрішніх справ чи центральний банк.

У сучасних умовах Україна, як і кожна держава, має органи з нагляду за ринками фінансових послуг.

Державне регулювання діяльності небанківських фінансових установ в Україні здійснюють наступні органи:

1. Кабінет Міністрів України;
2. Міністерство фінансів України;
3. Міністерство економіки;
4. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг), Національна комісія, що здійснює державне регулювання на ринку фінансових послуг (Нацкомфінпослуг);

5. Антимонопольний комітет.

З недавнього часу у системі органів державної влади, що здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг Украї-